

Aktuálnosť antropozofie

Rudolf Steiner

*Aktuálnosť antropozofie * "Sociálny karcinóm" našej doby* Cyklus antropozofie a
akademickej vedy v Zürichu* Čo sú historické impulzy * Pochopenie histórie prostredníctvom
predstavivosti * Karl Marx * Socializmus a jeho deštruktívny vplyv pri aplikácii v skutočnosti *
Takzvaný objav Ameriky * Neadekvátnosť psychoanalýzy * Profesor C. G. Jung*

Najprv sa obráťme, tak ako sme to robili predtým, na ochranárskych duchov tých, ktorí sa nachádzajú uprostred rozhodujúcich a skľučujúcich udalostí svetových dejín:

Ty, ktorý bdieš nad dušami zeme,
ktorí sú utkaní na dušiach zeme,
Duchovia ochraňujúci ľudské duše
a činiť lásku z múdrosti svetov,
Vypočuj našu prosbu, pozri na našu lásku,
ktoré sa chcú spojiť s vašimi
pomoc pri vyžarovaní síl,
Duchovní oddaní, milujte vysielanie!

A vo vzťahu k tým, ktorí už v dôsledku týchto udalostí prešli bránou smrti, hovorme k ochranným duchom:

Ty, ktorý bdieš nad dušami sfér,
ktorí tkajú na dušiach sfér,
Duchovia, ochrana duševných ľudí
a činiť lásku z múdrosti svetov,
Vypočuj našu prosbu, pozri na našu lásku,
ktoré sa chcú zjednotiť
s vaším pomocným prúdom síl,

Predvídavý duch, vyžarujúca láska!

A duch, ktorý sa pre uzdravenie zeme, pre slobodu a pokrok ľudstva rozhodol prejsť tajomstvom Golgoty a ku ktorému sa už roky snažíme priblížiť našou duchovnou vedou, bude s vami a s vašimi ťažkými povinnosťami.

Možno toto ťažké obdobie skúšky, v ktorom sa ľudstvo nachádza, napriek tomu prispeje k tomu, aby sa ľudským dušiam čoraz viac približoval význam duchovného prehľbovania; Pre ľudstvo táto ťažká doba neprejde prítomnosťou do budúcnosti zbytočne.

Ale človek má pocit, a nehovorím tieto veci kvôli kritike, ale práve preto, aby vzbudil správne pocity, že ešte neprišiel čas, aby sa ľudia dostatočne poučili z váhy súčasných udalostí. Je to pocit, že k ľudským dušiam a ľudským srdciam musíme hovoriť ešte jasnejšie z ducha doby. Dnes môžu hovoriť nielen ľudské hlasy, ale aj hlasy, ktoré záhadne zaznievajú z ťaživých a zároveň tak významných faktov.

To všetko, čo vám dnes môžem povedať, takmer koktavé a nedostatočné, mám pred očami, najmä preto, že cesta po Švajčiarsku mi tentoraz ukázala mimoriadne veľa, práve čo sa týka vzťahu nášho duchovného hnutia k úlohám doby. Každý, kto si pozorne prečítal sériu prednášok¹, ktoré som mal pred vojnou vo Viedni o skúsenostiach človeka medzi smrťou a novým narodením, a kto vie, čo by som tam mohol povedať o vzťahoch k ľudskému životu vo všeobecnosti, môže posúdiť, ako som poukázal pred vojnou, hlbšie príčiny udalostí tej doby, ktoré sa tak strašne naplnili. Všetko, čo sa teraz dá zistiť nejakým spôsobom medzi riadkami života, je navonok skutočne živým dôkazom správnosti toho, o čom sme hovorili. Všeobecná "choroba časov", ktorá, ako viete, sa nazývala sociálny karcinóm, bola zásadne označená. Napriek tomu možno pozorovať, že ľudia sa z týchto veľkých udalostí niečo naučili. Na druhej strane, keď pozorujeme súvislosti a detaily zdanlivo bezvýznamných vecí, je jasné, ako sa v posledných storočiach ľudské myslenie stalo nehybným a ako ľudia pomaly prichádzajú k niektorým rozhodnutiam a niektorým opatreniam, ktoré ich čakajú.

Na úvod by som vám chcel povedať niečo o tom, čo som zažil počas spomínanej švajčiarskej cesty, pretože si myslím, že je potrebné, aby sa aj tí, ktorí sa zaujímajú o naše hnutie, mohli viac zapojiť do obrazu ako celku. Aforisticky uvediem len niekoľko individuálnych postrehov.

Obzvlášť priaznivú udalosť možno vidieť v skutočnosti, že počas mojej prítomnosti vo Švajčiarsku tam boli ľudia z okruhu mladších akademikov Univerzity v Zürichu, ktorí chceli, aby sa moja séria prednášok v Zürichu zamerala práve v tom zmysle, že by to viedlo k rôznym akademickým vedám. V Zürichu som mal štyri prednášky, z ktorých prvá sa zaoberala vzťahom antropozofickej duchovnej vedy k psychológii, k mentálnej vede, druhá k vzťahu duchovnej vedy k histórii, tretia k vzťahu duchovnej vedy k prírodným vedám a štvrtá k jej vzťahu k spoločenským vedám, k veľkým sociálnym, štátnym a národným problémom našej doby.

Možno sa nebudeme mýliť, keď povieme, prirodzene s veľkou vzdialenosťou od toho, čo by sme chceli, že v tom čase bolo možné pozorovať určitý záujem o orientáciu na akademické vedy. Ukázalo sa však aj to, že akademické vedy všade čakajú na doplnenie, dalo by sa povedať aj pre naplnenie ich významu, ktorý môže pochádzať len z antropozoficky

orientovanej duchovnej vedy, a že súčasné čiastkové vedy zostávajú len polovicou, možno dokonca štvrtinou svojich možností, ak nemôžu získať túto suplementáciu. Na každom mieste vo Švajčiarsku, kde mi bolo dovolené prednášať, som nezabudol poukázať na to, čo v skutočnosti chýba v tomto ohľade našej súčasnosti a čo musí naša prítomnosť dosiahnuť, aby sme ju stelesnili v tendenciách, ktoré ju oprávnené povedú do budúcnosti. Neustále bolo možné cítiť, ako sa po spočiatku silnom, zvláštne silnom odpore voči nášmu úsiliu vo Švajčiarsku (a tento odpor sa určite nezmenšil, ale skôr zintenzívnil) v poslednom čase postupne rozvíjal živý záujem popri tomto odpore.

Keďže karma už priniesla našu stavbu do Švajčiarska, je celkom možné, že práca v tejto krajine by mohla mať veľký význam, najmä ak sa formuje spôsobom, o ktorý som sa vždy snažil, to znamená, že naše konanie bude zároveň svedectvom tých zdrojov duchovného výskumu, ktoré sú mnohými spôsobmi skryté, ale bohužiaľ tiež nevychované a nepovšimnuté práve v nemeckom duchovnom živote.

Je to pocit, ktorý sa dnes dotýka človeka na jednej strane trochu bolestivým a tragickým spôsobom, ale na druhej strane určite aj hlboko uspokojivým spôsobom. Ktokoľvek vidí celú váhu reality v tom, že štyri pätiny sveta (ako sa tento svet chváli) sa odsudzuje so všetkým ostatným, nemecký duchovný život, ktorý je priamo odsudzovaný, kto má pred očami celú váhu tejto skutočnosti (čo sa nie vždy deje), môže mať na jednej strane bolestivé a na druhej strane uspokojivé nádeje v že možno práve zo strany antropozoficky orientovanej duchovnej vedy bude tento nemecký duchovný život schopný navonok vyjadriť hlas, ktorý musí mať, ak nemá škodiť rozvoju Zeme. Keď hovorím k ľuďom v pravom zmysle slova, to znamená, keď hovoríme o skutočných zdrojoch duchovného života, nachádzame a vždy nájdeme možnosť hovoriť so všetkými ľuďmi bez ohľadu na národnosť.

Môžeme byť tiež bolestne naladení na skutočnosť, že zatiaľ čo na jednej strane môžeme vidieť, ako duchovné úsilie získava pôdu pod nohami, na druhej strane je jasne zrejmé, že aj taká krajina ako Švajčiarsko má čoraz ťažšie brániť sa proti tomu, čo tam dnes útočí. A už nie je ľahké vytvoriť si určitý slobodný úsudok proti tlaku štyroch päťín sveta a nájsť slová, ktoré by povedali všetko, čo treba povedať v krajine, ktorá je neutrálna, ale v ktorej štyri pätiny sveta zohrávajú dôležitú úlohu. Svetové vzťahy sa stali veľmi napätými.

Z tohto dôvodu nám však slúži ku cti, že samotné slovo, púha doktrína, je práve podložené formami a výtvormi našej budovy v Dornachu, ktorá predstavuje úsilie našej duchovnej vedy aj z vonkajšieho hľadiska, a tak ukazuje, že tam, kde duchovná veda nie je brutálne potláčaná, ale naopak je jej dovolené zasahovať do praktického života, je schopná ovládať a viesť život. ktorá v súčasnosti kladie také veľké nároky na človeka.

Ak dnes hovoríme o vzťahu medzi antropozoficky orientovanou duchovnou vedou a inými poznatkami a potrebami sveta, je to práve otázka prinášania ľuďom skutočne úplne nové, nezvyčajné myšlienky. Na základe svojho vedomia sú ľudia temne presvedčení, že odniekiaľ musí prísť niečo nové, ale zároveň sú vo svojom myslení neslýchaní, nepružní a pomalí v prijímaní nových vecí.

V Zürichu som okrem iného hovoril o nitkách, ktoré treba nakresliť medzi antropozoficky orientovanou vedou ducha a vedou o histórii, historickom živote ľudí. Dnes však máme

"históriu". História sa učí, deti sa ju učia, akademici sa ju učia. Ale aká je táto história? Sú niečím, čo nemá ani najmenšiu predstavu o silách vládnuccich v historickom živote ľudstva, a to z jednoduchého dôvodu, že celý dnešný intelektuálny život myslí na uvedenie ľudského rozumu do pohybu, na uvedenie do pohybu bežných takzvaných plne vedomých konceptov a myšlienok a na presné a výlučné čerpanie jeho chápania z nich. Týmto spôsobom možno určite pochopiť vonkajšiu rozumnú podstatu, tak ako môžeme pochopiť myslenie, ktoré zakúsilo svoje veľké víťazstvá na poli prírodných vied. Ale ak aplikujeme toto myslenie na históriu, je tu snaha urobiť z histórie prírodnú vedu. V devätnástom storočí sa ľudia snažili pozorovať históriu tak, ako sa v prírodných vedách pozorujú zmyselné veci. To však nie je možné jednoducho preto, že historické fakty sú v úplne inom vzťahu k životu ako prírodné vedecké skutočnosti. Čo majú ľudia pred sebou v historickom živote? Čo sú historické impulzy, historické impulzy?

Kto si myslí, že dokáže rozumom pochopiť historické impulzy, ktoré sa dajú celkom dobre aplikovať v prírodných vedách, nedostane sa k nim, pretože historické impulzy pôsobia v ľudskom vývoji ako sny v našom vlastnom snovom živote. Historické impulzy nepôsobia v súlade s normálnym obvyklým vedomím, ktorým ovládame každodenný život alebo prírodné vedy, ale to, čo sa deje v histórii, pôsobí v podnetoch ako to, čo zasahuje iba do našich snových životov.

Možno povedať, že vznik histórie je veľkým snom ľudstva, ale to, čo sa javí ako blikajúce obrazy v snoch, sa stáva jasným a zreteľným v predstavách duchovnej vedy. Preto neexistuje história, ktorá by nebola duchovnou vedou, a história, ktorá sa dnes vyučuje, vôbec nie je históriou. Pre Hermana Grimma⁴ bolo prekvapujúce, že historik Gibbon⁴ pri opise prvých období kresťanskej éry opísal iba zánik Rímskej ríše, ale nie postupný vznik kresťanstva, jeho rast a vývoj. Prírodzene, Herman Grimm nevedel, prečo dobrý historik mohol správne opísať zánik, ale nemohol opísať rast a vývoj. Dôvodom je, že spôsobom, akým sa dnes hľadajú dejiny, možno pochopiť len to, čo zahynie, nie to, čo vzniká, čo sa zvyšuje. To je rovnako pre ľudský rozvoj, ako sú sny pre individuálny život. Preto len ten, kto je schopný mať predstavivosť, môže niečo také zobrazíť. A tí, ktorí nemôžu mať predstavivosť, či už je to Ranke⁵ alebo Lamprecht⁶, opisujú obyčajnú mŕtvolu histórie, nie fakt historického vývoja.

Impulzy historického vývoja sa prejavujú vo vedomí len ako snívanie, a ak sa bežné vedomie snaží pochopiť, čo sa stalo históriou, môže to pochopiť až vtedy, keď je toto vedomie samo už v podvedomí.

Nedávna doba nám tiež dáva zaujímavé príklady. Každý, kto sledoval nedávnu dobu, mohol vidieť, ako v posledných desaťročiach záujem ľudí o veľké otázky svetového kontextu viac-menej vymrel, alebo tento záujem bol akademizovaný, čo znamená takmer rovnaký ako chradnutie, bol školený, áno, bol školený. Existuje hlboká súvislosť medzi školskou dochádzkou doby a skutočnosťou, že "učiteľ" (kantór) na čele najdôležitejšej republiky dnes chce ľudstvu hlásať niektoré zásady.

Ak si položíme otázku, kde bol v posledných desaťročiach zmysel pre veľký kontext ľudstva, pre myšlienky, ktoré, povedali by sme, mali určitý náboženský charakter, hoci brutálne náboženský, zatiaľ čo všetko ostatné viac-menej umieralo, čo sa naučíme? Ak sa na tieto

vzťahy pozrieme správne, môžeme povedať, že to bol prípad socializmu. Boli idey, ale myšlienky, ktoré nikdy nesmerovali k duchovnému životu, ale iba k zjavnému životu materializmu. A bohužiaľ, neexistoval žiadny iný svet myšlienok, ktoré by boli proti jeho myšlienkam. Každý, kto pochopí, čo sa objavilo ako myšlienky socializmu, zistí, že tieto myšlienky sú v skutočnosti snami ľudstva. Ale aké sny? Musíme mať zmysel pre toto snívanie o historických udalostiach ľudstva.

Na prednáškach vo Švajčiarsku⁸ som sa to pokúsil vysvetliť ľuďom slovami: Z tých ľudí, ktorí sú veľmi múdri, ale nerozumejú tomu, čo nazývam "snové podnety", skúsme z nich urobiť lídrov a manažérov a uvidíme, ako ďaleko sa môžeme dostať. Skúsme to raz len tak, že prakticky odpovieme na otázku, ako sa dá všeobecná vec (ako som povedal aj na verejnej prednáške) systematicky čo najrýchlejšie zničiť. Potom to zariadíme tak, aby sme dali všetko pre túto všeobecnú príčinu do jej zániku. A nemusia byť profesormi v práci, ale môžu byť aj socialistickými vodcami, medzi ktorými, mimochodom, má hnutie pomerne veľa profesorov.

Človek musí mať cit pre takéto veci, aby mohol povedať, ako celá komplexná teória socializmu vznikla. Realizované socialistické teórie mohli len zničiť. Prečo potom socialistické myšlienky zaujímali také miesto v mysliach ľudí? Aké sú tieto teórie? Kto to chce vedieť, musí to vedieť zvnútra histórie posledných štyroch storočí, ale najmä histórie osemnásteho a devätnásteho storočia. Musia tiež vedieť, že história posledných štyroch storočí je niečo úplne iné ako to, čo sa o nej píše v histórii. Musí vedieť, že história posledných štyroch storočí, a najmä posledných dvoch, je skutočne obrazom ľudských triednych a stavových bojov.

Napríklad Karl Marx⁹ neurobil nič iné, len predložil ako teóriu to, o čom ľudstvo snívalo posledné štyri alebo dve storočia, o čom tu skutočne bolo, ale teraz sa o ňom sníva, a čo preto musí postúpiť svoje miesto ďalšiemu novému veku. V tej chvíli, keď to už bolo vysnívané, Marx to postavil ako svoju teóriu. A práve socializmus, ktorý bol vybudovaný vo svojich teóriách v okamihu, keď sa realizovala jeho realita, tento dôvod, ak sa zaoberá vecou prostriedkami poznania, ktoré sa celkom dobre uplatňujú napríklad v prírodných vedách, potrebuje niečo, čo už zmizlo, čo sa už stalo mŕtvou. Práve na základe týchto poznatkov bude potrebné uznať, že svet teraz skutočne stojí na vrchole čias, keď historický vývoj ľudstva (a súčasnosť sa práve stala historickou, a keď sa vcítíme do budúcnosti, vcítíme sa aj do historického vývoja) nemožno chápať inak ako duchovne. Nie je možné získať správny obraz ani o najbližších udalostiach, ak sa ignorujú zistenia duchovnej vedy. Chcem vám uviesť príklad¹⁰, ktorý som v poslednom čase uvádzal častejšie.

Dôležitou udalosťou, ktorá sa odohrala medzi líniami európskeho života v stredoveku (sme tu medzi sebou, takže o takýchto veciach môžeme hovoriť, hoci ľudstvo vonku sa na tom často smeje, ale stále sa nebude smiať) je, že počas stredoveku európske ľudstvo stratilo vedomosti o západnej časti sveta. Ale vždy existovalo spojenie, najmä medzi Írskom, Anglickom a územím, ktoré dnes nazývame Amerika. Írsko a Anglicko vždy udržiavali určité vzťahy so Západom, ale až v storočí, v ktorom došlo k takzvanému objaveniu Ameriky, bolo pápežskou chartou zakázané zaoberať sa Amerikou (prirodzene, v tom čase sa to nenazývalo Amerika). V skutočnosti spojenie s Amerikou zmizlo až vtedy, keď došlo k takzvanému "objaveniu Ameriky" prostredníctvom Španielov. Vonkajšia história je taká nejasná, že ľudia

majú teraz pocit, že pred rokom 1492 Európa v skutočnosti nepoznala Ameriku. Takmer všetci ľudia tomu veria. Dalo by sa spomenúť mnoho podobných faktov, ktoré by duchovná veda mohla aplikovať zo svojich zdrojov. Dnes skutočne stojíme pred hranicou časov, keď práve historický život treba pozorovať z hľadiska duchovnej vedy.

Možno by sme teraz mohli povedať: Ale duchovná veda, ako ju máme na mysli, sa môže skutočne objaviť iba v našej dobe. A čo skoršie časy?

Ak sa vrátíme do skorších čias, nájdeme niečo iné, čo sa už dá porovnať s tým, čo dnes nazývame predstavami duchovnej vedy – nájdeme mýty a legendy. A zo sily mýtov, zo sily legiend, ktoré boli vždy niečím obrazným, by sa dali získať impulzy, ktoré sú skutočne reálnejšie a zodpovedajú realite a samozrejme aj politickým impulzom, než z abstraktného učenia moderných dejín alebo sociálnej ekonómie alebo podobných vecí. Vedť to, čo drží ľudí pohromade, aké podmienky ich spolužitia, netreba ešte chápať abstraktne. Predtým to bolo vyjadrené v mýte. Dnes, samozrejme, nemôžeme dovoliť, aby mýty opäť poéziu, ale musíme sa dostať k predstavivosti, musíme uchopiť historický život s predstavivosťou a z nich musíme opäť vytvárať politické impulzy, ktoré budú naozaj úplne odlišné od fantastických impulzov, o ktorých dnes sníva toľko ľudí, alebo, ako by sme chceli povedať, od impulzov školy.

Dnes je stále ťažké povedať ľuďom, že historický život je niečo, čo sa na rozdiel od bežnej predstavivosti skutočne odohráva v podvedomí. Na druhej strane, tento skrytý život bije príliš silno na brány udalostí, na bránu ľudských podnetov vo všeobecnosti. Možno povedať, ako sa ukázalo na prednáškach v Zürichu¹¹, že všade sa možno stretnúť s túžbami po poznaní, ktoré tiež chcú dosiahnuť ducha, ale s nedostatočnými prostriedkami. V Zürichu sa môžeme zoznámiť predovšetkým s analytickou psychológiou, s takzvanou psychoanalýzou, vyjadrenou akademicky. A práve s mojimi prednáškami boli spojené najpodivnejšie analýzy vzťahov antropozoficky orientovanej duchovnej vedy k psychoanalýze. Psychoanalytici však pristupujú k svetu duchovnej vedy takmer so zaviazanými očami a nemôžu doň vstúpiť. Tento svet však klope na dvere toho, čo sa má otvoriť dnešnému človeku.

Napríklad v Zürichu je profesor Jung*¹², ktorý len nedávno opäť napísal brožúru o psychoanalýze (napísal o nej mnoho spisov), v ktorej sa dotýka nejedného problému, ale pritom ukazuje, že všetko dokáže pochopiť len nedostatočnými prostriedkami. Chcem spomenúť jednu skutočnosť, z ktorej okamžite pochopíte, čo tým myslím. Jung uvádza príklad¹³, ktorý psychoanalytici často citujú.

* pozri Gerhard Wehr, C. G. Jung a R. Steiner, Fabula 2003; Ed.

Tu je to, čo sa stalo žene: Bola pozvaná, aby sa večer socializovala, aby zostala v dome na večeru. Pani domu, do ktorého bola pozvaná, má cestovať do kúpeľov hneď po večeri, pretože nie je úplne zdravá. Jedlo prebieha normálne, pani domu odchádza, hostia tiež odchádzajú. S jednou skupinou hostí ide pozvaná žena. A ako sa niekedy stáva, keď večer odchádzate zo spoločnosti, ľudia nechodia po chodníku, ale uprostred cesty. Zrazu za rohom príde taxík. Všetci ľudia sa vyhýbali autu na chodníku, len žena bežala ďalej po strede cesty priamo pred bežiacimi koňmi. Kočič nadával, ale ona bežala rovnakým spôsobom, až kým nedosiahla most, ktorý viedol cez rieku. Aby unikla nepríjemnej situácii, žena sa rozhodla

skočiť z mosta do rieky. Urobila to a ľudia, ktorí za ňou bežali zo spoločnosti, ju stále mohli zachrániť. A pretože to bola v tej chvíli najjednoduchšia vec, ľudia ju priviedli späť do toho istého domu, z ktorého prišli. Žena tam našla manžela dámy, ktorá cestovala, aby s ním strávila niekoľko hodín v jeho dome.

Teraz si len predstavte, čo sa dá urobiť z takéhoto incidentu s nedostatočnými prostriedkami. Ak skúma príhodu spôsobom psychoanalytikov, nájde v duši tajomné oblasti, ktoré nás učia, že už v siedmom roku života mala duša určitú skúsenosť spojenú s koňmi, takže žena, keď opustila spoločnosť, keď pohľad na taxikárskeho koňa vynoril z jej podvedomia tú predchádzajúcu skúsenosť, bola taká zmätená, že nevyskočila nabok, ale utiekla z kabíny. Pre psychoanalytika sa celý dej stáva výsledkom spojenia súčasnej skúsenosti s nevyriešenými záhadami duše, napr. v oblasti vzdelávania. Ale to všetko je sledovanie problému nedostatočnými prostriedkami, pretože daný psychoanalytik nevie, že podvedomé vládnutie v človeku je dôležitejšie, ako si človek sám myslí, že je ešte jemnejšie a oveľa múdrejšie ako sily vedomého rozumu. Podvedomie je tiež oveľa odvážnejšie a odvážnejšie. Psychoanalytik len nevie, že démon už sedel v duši odchádzajúcej ženy, ale mohol by som tiež povedať, že už odchádzala s podvedomou myšlienkou byť sama s mužom, keď jeho žena odišla. To všetko sa deje najjemnejšími prostriedkami podvedomia, pretože človek robí všetko oveľa istejšie, keď nie je prítomný so svojím vedomím. Žena práve bežala pred koňa, aby ho zachránili, keď sa dostal tak ďaleko, a podľa toho konala.

Jungove také veci psychoanalytik nevidí, pretože nepredpokladá, že všade je duchovno-psychický svet, ku ktorému má ľudská duša a rozpory určitý vzťah. Jung to však tuší.¹⁴ Z mnohých vecí, ktoré sú mu zjavené, má podozrenie, že ľudská duša je spojená s mnohými inými dušami. Ale musí to byť materialista, inak by nebol múdrym mužom dneška. Duša má telo, ktoré pochádza z iných tiel, a tieto telá pochádzajú z iných tiel. Potom je tu dedičnosť a Jung spolu konštruuje, že duša zdedí všetko, čo človek zažil zo vzťahov, napr. k pohanským bohom. To všetko je mu vlastné dedičstvom a stáva sa izolovanými provinciami duše, ktorá ešte musí povstať, ak má byť duša od toho všetkého oslobodená.

Nespomínam to všetko možno preto, aby som pridal k článkom profesora Junga, ale preto, lebo verím, že je vo svojom myslení odvážnejší ako všetci ostatní. Hovorí, čo musí povedať podľa predpokladov súčasnej doby. Iní to nehovoria, sú ešte menej odvážni. Všetky tieto veci musíme zvážiť, ak naozaj chceme vedieť, čo pre duchovnú vedu skutočne znamená prísť s takou pravdou, ako je táto. To, čo sa deje v historickom živote ľudstva a následne aj v živote politických impulzov, nemá nič spoločné s bežným vedomím, nemôže to mať nič spoločné s bežným vedomím. Toto môže byť skutočne pochopené a riešené len vtedy, keď môže vstúpiť imaginatívne vedomie. Vzhľadom na najcharakteristickejšieho predstaviteľa antisociálnej koncepcie dejín v politike, ako som v poslednej dobe častejšie spomínal, by sa dalo povedať aj to, že imaginatívne poznanie reality musí nahradiť wilsonizmus. Ale wilsonizmus je rozšírený a mnohí ľudia sú wilsonisti bez toho, aby o tom vedeli. Nie sú dôležité mená, ale fakty, ktoré žijú medzi ľuďmi.

O Woodrovom Wilsonovi¹⁵ môžem hovoriť v istom zmysle bez predsudkov, pretože si vždy spomeniem, že som už vyjadril svoj úsudok o ňom v mojom predvojnovom cykle v Helsinkách¹⁶.

Je však potrebné brať veľmi vážne niektoré záležitosti, ktoré sa dajú správne rozvinúť práve na pôde duchovného poznania. Antropozoficky orientovanú duchovnú vedu možno ľahko obviniť aj preto, že je príliš teoretická a naznačuje sa, že priamo pôsobia iné trendy, že ľudia neunavujú tým, ako chápať vývoj svetov, ale hovoria ľuďom o láske, o univerzálnej filantropii a o tom, ako a čo by mal človek milovať. Ale týmto spôsobom, ktorý chcú dnes mnohí ľudia opäť propagovať, sa o láske hovorí už tisícročia, a predsa sa láska teší tak, ako sa teší dnes. Doprajte ľudským dušiam len oveľa kratší čas na pochopenie duchovnej vedy a uvidíte, keď to ľudské duše naozaj dokážu, že duchovná veda bude rásť v ľudských srdciach ako láska. Pretože láska sa nemôže hlásať, láska môže rásť len vtedy, keď je správne kultivovaná. Ale potom naozaj rastie, pretože je dieťaťom ducha. Aj v človeku je dieťaťom skutočného poznania, toho poznania, ktoré nie je zamerané len na hmotu, ale na ducha.

V tejto úvodnej prednáške som nechcel urobiť nič iné, len poukázať na niektoré pocity, ktoré budú pre nás dôležité, najmä v tejto dobe. Naznačil som tiež, ako chcem v budúcnosti prednášať. Chcem hovoriť práve o tom, čo môže prebudiť silu a odvahu v ľudskej duši, čo v nej môže prebudiť nádej, chcel by som hovoriť o všetkom, čo duchovná veda môže dať dnešnému ľudstvu okrem toho, čo poskytovali predchádzajúce storočia. Chcel by som hovoriť o duchovnej vede ako o niečom živom, čo v nás nie je teóriou, ale čo v nás rodí iného človeka, duchovného človeka, ktorý nesie a udržiava druhého vo svete.

Prvá prednáška, Berlín, 22. januára 1918